

הידושין עט

דתנן מקוה שנמדד ונמצא חסר. כל טהרות שנעשו על גביו למפרע בין ברשות

היחיד בין ברשות הרבים, שספקו טהור, טמאות בוודאות, שהולכים אחרי חזקתה

מעכשיו ואומרים שכמו שעכשיו חסר, גם אתמול הייתה חסרה.

(תירוצ) שאני התם דאיכא למימר העמד טמא על חזקתו ואימר לא טבל.

(קושיה) אדרבה העמד מקוה על חזקתו ואימר לא חסר.

(תירוצ) הרי חסר לפניך.

(קושיה) הכא נמי הרי בוגרת לפניך?!

(תירוצ) השתא הוא דבגרה.

(קושיה) התם נמי השתא הוא דחסר?!

(תירוצ) התם תרתי לריעותא, דהיינו טמא על חזקתו והרי חסר לפניך, הכא חדא

לריעותא שעכשיו היא בוגרת, אכן כאן אין לה חזקת נערה ולא בגרות, שהיום חזקתה עשויה

להשתנות.

בודק את החבית להפריש עליה תרומה

(קושיה) ושמואל מאי שנא מחבית-

באדם שיחד חבית אחת של טבל להיות מפרשי עליו כל תרומותיו, כגון אם היה לו מאה

לוגין יין של טבל, ואומר שתי לוגין של יין הנמצאים בתוך חבית פלוני, הרי הם תרומה

על המאה של טבל זה, וזוהי מתקן ושותה. והברייטא דנה כיצד הדין כשבדקו את

החבית ונמצאת חומץ, שמעתה אינו יכול להפריש יין עליו.

דתניא היה בודק את החבית להפריש עליה תרומה והולך ואחר כך נמצאת חומץ:

כל ג' ימים ודאי מיכן ואילך ספק – יש מחלוקת האם ג' ימים הראשונים מהבדיקה

ראשונה, שהייתה יין, הם בחזקת יין ויפריש תרומה ודאית, ומה שיפריש לאחר מכן הם בספק

תרומה, וצריך לחזור ולתרום. ולדעה אחרת שבג' ימים אחרונים דינו ודאי חומץ, אם עשה

תרומה על מקום אחר אינה תרומה, אבל לפני ג' ימים אחרונים הם בספק יין.

ועדיין המקשן באמצע קושיתו:

ורמינן חבית אמקוה – כדלהלן:

מ"ש דהכא מקוה ודאי למפרע אפילו ברשות הרבים שספקו טהור, ולמרות זאת, מחזיקים

אותו כוודאי, ומ"ש דהכא חבית ספק.

ואמר רב חנינא מסוריא מאן תנא חבית: רבי שמעון היא, דגבי מקוה נמי ספיקא

משוי כדלהלן:

דתניא כל טהרות שנעשו על גביו למפרע:

א. [ת"ק] בין ברשות היחיד בין ברשות הרבים טמאות.

ב. ורבי שמעון אומר ברשות הרבים טהורות, ברשות היחיד תולין [שונה

מספק סוטה שספקה כודאי ששם יש רגלים לדבר].

אבל לרבנן בחבית טבל למפרע כמו שהוא עכשיו חומץ ה"ה למפרע. וכאן מסיים את

קושיתו - ומדוע אמרים שהולכים לפי החזקה של עכשיו והוא הדין לגבי בוגרת וקשיא לשמואל.

(תירוצ) התם תרתי לריעותא, הכא חדא לריעותא הוא דאיכא .

[עד כאן דף עט עמוד א]

מתניתין

1) מי שנתן רשות לשלוחו לקדש את בתו והלך הוא וקדשה:
אם שלו קדמו קידושיו קידושין.

ואם של שלוחו קדמו קידושיו קידושין.

ואם אינו ידוע שניהם נותנים גט. ואם רצו אחד נותן גט ואחד כונס.

2) וכן האשה שנתנה רשות לשלוחה לקדשה והלכה וקדשה את עצמה:

אם שלה קדמו קדושיה קידושין,

ואם של שלוחה קדמו קידושיו קידושין,

ואם אינן יודעין שניהם נותנים לה גט. ואם רצו אחד נותן לה גט ואחד כונס:

גמרא

להלן הגמרא מסבירה מדוע הוצרך התנא להשמיענו שכשהמשלח קידש קודם שלוחו

השליחות בטלה, בין לגבי אב ובין לגבי האשה:

וצריכא-

דאי אשמעינן גבי ידידה משום דגברא קים ליה ביוחסין, אבל איתתא דלא קים

לה ביוחסין אימא לא ניהוו קידושיה קידושין שלא ביטלה את קידושי השליח וחשבה

שהוא ימצא מיוחס מזה.

ואי אשמעינן גבי ידידה משום דאיתתא דייקא ומינסבא, אבל איהו אימא לא

איכפת ליה אם בתו תינשא למי שאינו מיוחס, וקידש לפניו רק להיות בטוח, שמא השליח לא

ימצא מישהו.

צריכא – להשמיענו שניהם.

קידשה אביה וקדשה את עצמה – הרי היא בוגרת

איתמר קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת^ר בו ביום.

להלן מחלוקת האם הולכים לפי המצב הנוכחי וחלו הקידושין שלה או שהולכים לפי

החזקה דמעיקרא, שהייתה הנערה ברשות אביה.

א. רב - הרי היא בוגרת לפנינו – קידושיה קידושין ולא משל אביה.

ב. ושמואל - חיישין לקידושי שניהם.

אימת - אילימא:

להבנת העניין: האשה בשנים עשרה עשרה שנים ויום אחד ויחד עם סימני נערות, יוצאת מדין

קטנותה לנערותה. ומכאן והלאה עד שתביא סימני בגרות (בדדיה) הרי היא עדיין

ברשות אביה. ועתה מנסה הגמרא להבין באיזה מקרה נחלקו רב ושמואל:

בתוך ששה:

(קושיה) בהא נימא רב הרי היא בוגרת לפנינו השתא הוא דבגרה?! הרי בתוך

הזמן הזה היא בחזקת נערה, וכי משום שבדקו אותה בבוקר ונמצאת בוגרת, נחזיק בלילה

הקודם שהייתה בוגרת?!

לאחר ששה:

(קושיה) בהא נימא שמואל חיישין לקידושי שניהם?! והא אמר שמואל אין בין

נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד ?

(מסקנה) דקדיש בההוא יומא דמשלים ששה והיינו שאביה קידשה בבוקר והיא את

עצמה בערב, וביום זה היא בחזקת שתבגר.

א. רב אמר הרי היא בוגרת לפנינו - מדהשתא בוגרת, בצפרא נמי בוגרת שכל

היום היא בחזקת שתביא.

ב. ושמואל אמר השתא הוא דאייתי סימנים.

מקוה שנמדד ונמצא חסר

עתה הגמרא מקשה לשמואל ממספר מקומות שהולכים בדרך המצב הנוכחי ולא בדרך חזקה

דמעיקרא:

(קושיה) ושמואל מאי שנא ממקוה רצא –

^{רצא} תוספות ד"ה ושמואל מ"ש ממקוה. ואם תאמר לרב נמי תקשי דע"כ לא קאמר רב דמצפרא נמי בוגרת הויא אלא משום דליכא חזקה דנערות כדפי' בקונטרס אבל אי הויא חזקה דנערות מודה רב דאוקמא אחזקתה והכי נמי גבי מקוה איכא חזקה דשלם וי"ל דלרב נמי קשה ונקט שמואל משום דפריך ליה בהדיא טפי:

^ר תוספות ד"ה קידשה אביה בדרך כו' וקידשה עצמה וכו'. וא"ת אמאי איפליגו רב ושמואל בכה"ג נפלגו בקידשה אביה גרידא כמה דפירש דפליג בקידשה אביה ואחר כך קידשה היא עצמה וי"ל דודאי לא פליג בקידשה אביה לחוד דבההיא מודה שמואל דאינה מקודשת דאמרין העמד אשה אחזקת פניה כמו שהייתה קודם שקידשה והרי היא בוגרת לפנינו ואין קידושיה האב קידושין אבל עתה שקדשה אף היא עצמה ליכא חזקה דפניה דממה נפשך אשת איש היא או משום קידושי אביה או משום קידושי ידידה וליכא האי סברא ומשום הכי פליג שמואל:

סקלה וטריה

סכום על דף היומי

לעלו נשמת
דינה ליבא בת עטל ז"ל
עובדיה חיים בן רחל ז"ל
תנצב"ה

א"ר יוסי בר' חנינא אין דברי תורה מתקיימין
אלא במי שמעמיד עצמו ערום עליהן
(שמערים שיתקיים תורתו) שנאמר
{משלי ח} אני חכמה שכנתי ערמה (סוטה כא):

הידושין עט

מתניתין

משנה זו מתעסקת בעניין חזקת אשה ובניה ליוחסין, כמו שיבואר בגמרא. להלן מספר מקרים שהמשנה דנה בהם האם יש חזקה או שצריך להביא עדים להחזיקם.

מי שיצא הוא ואשתו למד"ה:

1) ובא הוא ואשתו ובניו - ואמר אשה שיצאת עמי למדינת הים, הרי היא זו, ואלו בניה:

אין צריך להביא ראיה לא על האשה, שכבר בדקה כשנשאת, ולא על הבנים הגמרא תבאר שהם קטנים וכרוכים אחריה, והם בחזקת אימם.

2) מתה ואלו בניה:

מביא ראיה על הבנים^{רב}, שהם מאותה אשה, ואינו מביא ראיה על האשה שכבר בדקה כשנשאת.

3) אשה נשאתי במדינת הים הרי היא זו ואלו בניה:

מביא ראיה על האשה ואין צריך להביא ראיה על הבנים שהם כרוכים אחריה.

4) מתה ואלו בניה שאז אין שום הוכחה.
צריך להביא ראיה על האשה ועל הבנים:

גמרא

הגמרא מבארת שכל המקרים המובאים במשנה שאין צריך להביא ראיה על הבנים מדובר כך:

אמר רבה בר רב הונא וכולן בכרוכים אחריה שדבקים אצלה.

תנו רבנן אשה נשאתי במדינת הים:

מביא ראיה על האשה וא"צ להביא ראיה על הבנים.

באלו בנים אמרו:

ומביא ראיה על הגדולים ואין צריך להביא ראיה על הקטנים.

במה דברים אמורים שאמר באשה אחת נשאתי.

אבל אמר בשתי נשים נשאתי: מביא ראיה על האשה ועל הבנים על הגדולים ועל

הקטנים, אפילו שהם כרוכים אחריה שאולי אינה אימם אך גידלתם.

[עד כאן דף עט עמוד ב]

ספק מתנת בריא ספק שכיב מרע - כיצד הדין

נימא כתנאי- מחלוקת רב ושמואל.

שכיב מרע שנתן כל נכסיו במתנה לאחרים דינו כך: אם עמד מחולין, אין מתנתו מתנה, שאנו אומרים את דעתו שנתן בתנאי שימות. אכן אדם בריא שנתן את כל נכסיו, מתנתו מתנה ואינו יכול לחזור בו.

להלן מחלוקת תנאים כיצד הדין כשיש ויכוח בין הנותן למקבל, שהנותן טוען שנתנם בעודו שכיב מרע, ולכן יכול לחזור בו, והמקבל טוען שנתן בזמן שהיה בריא.

מי מוציא מיד מי:

א. ר' יעקב: הוא הנותן מוציא מידם אם לקחו נכסיו בלא ראיה שהיה חולה, ואפילו

שעתה הוא בריא. והן אין מוציאים מידו בלא ראיה.

ב. רבי נתן: אומר אם בריא הוא, עליו להביא ראיה שהיה שכיב מרע. ואם שכיב מרע הוא, עליהם להביא ראיה שבריא היה.

נימא רב דאמר כרבי נתן ושמואל דאמר כר' יעקב!

אמר לך רב - אנא דאמרי אפילו כרבי יעקב:

עד כאן לא קאמר ר' יעקב התם דאיכא למימר העמד ממון על חזקתו, אבל הכא מי נימא העמד גוף על חזקתו?! הרי אין לה לא חזקה נערה ולא בגרות, שהיום עשויה להשתנות.

ושמואל אמר - אנא דאמרי אפילו לרבי נתן, עד כאן לא קאמר רבי נתן התם דכולי עלמא בחזקת בריאים קיימי, מאן דקא מפיק נפשיה מחזקה, הוי עליה לאיתויי ראיה, אבל הכא מי קא מפקא נפשה מחזקה דקמיה כשמסתפקים בנערה מי מוציאים אותה מספק זה, הרי יש הרבה נערות ביום דשלם שית.

נימא כהני תנאי מחלוקת של רב ושמואל כדלהלן:

קידשה אביה בדרך וקידשה עצמה בעיר והרי היא בוגרת:

א. תנא חדא הרי היא בוגרת לפנינו.

ב. ותניא אידך חיישין לקידושי שניהם.

מאי לאו חד כרב וחד כשמואל?!

(דחיה) לא אידי ואידי כשמואל -

כאן במכחשתו את האב ואומרת שכבר בגרה מקודם. [למרות שאין דבר שבערוה בפחות משניים אך טענת ברי של אדם עצמו חשוב להכריע בהצטרפות לחזקה של עכשיו - חזו"א] (קכד - יז).

כאן בשאין מכחשתו

ונימא מדמתניתא לא פליגי, אמוראי נמי לא פליגי! ר"ל שרב דיבר במקרה שמכחשתו ולא נחלקו.

(דחיה) ותסברא?! הגמרא אומרת שלא יתכן לומר כך, ומוכיחה מהמעשה שאירע עם רב ושמואל, כדלהלן:

הא רב יוסף בריה דרב מנשיא מדוויל עבד עובדא כוונתיה דרב ואיקפיד שמואל. הקפיד וכך אמר לתלמידיו ואמר כ"ע כיילי ליה נמדתה החכמה בקבא זוטא יראים לסמוך על חכמתם להתיר אשת איש, והאי מדרבנן^{רב} כיילי ליה בקבא רבה ומתיר אשת איש?!

ואי סלקא דעתך לא פליגי אמאי קא מקפיד?! דילמא כי עבד עובדא במכחשתו?!

איך פסקו להלכה

אמר ליה מר זוטרא לרב אשי הכי אמר אמימר הילכתא כוונתיה דשמואל.

ורב אשי אמר הילכתא כוונתיה דרב.

(מסקנה) והילכתא כוונתיה דרב.

הביא ראיה על הבנים שהם שלו. כוונת המשנה שאין צריך להביא ראיה על האשה דהיינו שהיא שלו] מתה מביא ראיה על הבנים. פי' שהבנים שלו מן האשה שמתה [שהם מהאשה שמתה] אבל אינו מביא ראיה שהם מן האשה שהלכה עמו למדינת הים ידיעין בה שהיא מיוחסת שהרי כבר בדקנוה אלא מאחר שהביא ראיה שהבנים הם מאשתו שמתה במדינת הים אין צריך לו להביא ראיה שאותה אשה היתה מיוחסת דאין לחוש שלקח אשה אחרת שם והוליד ממנה אלו בנים דמסתמא מאשתו שהוציא מכאן הם מאחר שלא שמענו שנשא שם אשה אחרת והאשה שהוציא מכאן כבר בדקנוה קודם שהלכה למדינת הים:

ניתן לקבל את סיכומי 'סקלה וטריה' השבועיים על הדף היומי במייל arielmarcus5518@gmail.com - נשמח לקבל הערות ותיקונים.

^{רב} תוספות ד"ה מביא ראיה על הבנים ואינו מביא ראיה על האשה. פי' בקונטרס שהאשה היתה נבדקת כבר בד' אמהות קודם שהולכה למדינת הים ובגמ' מוקי בכרוכין אחריה וא"ת מאי קמ"ל מתני' דאין צריך להביא ראיה על האשה פשיטא דכיון דנבדקת כבר דשבו אין צריך להביא ראיה ועוד קשה אמאי איצטריך לחזור ולמיתני הא תני ליה ברישא לכן פר"י אין צריך להביא ראיה על הבנים שהן שלו דלא אמרינן שלקחה האשה איש אחר במדינת הים ולא על האשה שהיו בניה (ד)כיון דכרוכין אחריה [פי' ס"ד שנחששו שהם בנים שלה אבל אינן בנים שלו, שהוא גירשה ונישאת לאחר וילדה ומת הבעל ושוב נישאה לו באיסור, וקמ"ל דאין צריך